

YEREL BASINDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ TEMSİLİ VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ YEREL BASINI DEĞERLENDİRMESİ

Öğr.Gör.Dr. Berna ARSLAN*

ÖZET

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde sivil toplum dinamiklerinin işlevsellik kazanabilmesi açısından medyanın etkisi ve gücü son derece önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, medyanın sivil toplum dinamiklerinin ve kamuoyunun oluşumunda yurttaşların seslerine aracı olup olmadığı sorunsal gündeme gelmektedir. Özellikle yerel demokrasinin gelişmesinde ve sivil toplum kuruluşlarının seslerini kamuoyuna duyurabilmesinde yerel basın başat bir rol oynamaktadır. Böylesine kritik bir noktada yer alan yerel basının söz konusu rolü ne derecede başarıyla sergilediğinin irdelenmesi sivil toplum kuruluşları-yerel basın ilişkilerine de ışık tutacaktır.

Bu çalışma, sivil toplum kuruluşlarının yerel basına bakışını ve yerel basında sivil toplum kuruluşlarının yer alış biçimlerini sorgulamayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, Antalya örneğinde iki farklı perspektiften yola çıkılarak konu üzerine odaklanılmaktadır. Çalışmada öncelikle, sivil toplum kuruluşlarının yerel basına bakışı farklı ölçütler çerçevesinde anket yöntemiyle sorgulanmaktadır. İkinci aşamada ise, yerel basının sivil toplum örgütlerine yer veriş biçimi içerik analizi boyutuyla ele alınmaktadır. Farklı iki perspektiften elde edilen veriler; sivil toplum kuruluşları ve yerel basın ilişkisinin daha sağlam ve etkin temeller üzerine oturtulmasına katkı sağlayacak niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel basın, sivil toplum kuruluşları, yerel demokrasi

THE REPRESENTATION OF CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS IN LOCAL PRESS AND CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS' ASSESSMENT OF LOCAL PRESS

ABSTRACT

The power and influence of media on functionality of the civil society dynamics come into prominence in developing countries like Turkey. In this sense, the question is whether the media is a real mediator for the public voice while forming civil society dynamics and molding public opinion. Local press plays a dominant role, especially in improving local democracy and getting the civil societies' messages across. Thus, to

* Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

examine how local press fulfills its role as holder of such a critical position will also enlighten the relationship of civil society institutions and local press.

The purpose of this work is to investigate the civil society institutions' views on the local press and how the civil society institutions take place in the local press. To this end, in the example of Antalya, the issue has been focused on from two perspectives. Firstly, the civil society institutions' opinion on local press has been questioned by survey methods with different criteria. Secondly, the approach of the local press to the civil society institutions and their opinions are examined by content analysis. The data gathered from two different perspectives will contribute to formation of a stronger and more effective relationship between the civil society institutions and the local press.

Key Words: *Local press, civil society institutions, local democracy.*

GİRİŞ

Değişen dünya düzeni ile birlikte devlet ve toplum kavramlarına atfedilen değerler ve bu iki önemli unsurun arasındaki ilişkilerin niteliği de değişime ve gelişime uğramıştır. Günümüz modern insanı, geleceğini şekillendirebilme konusunda söz sahibi olan ve karar alma süreçlerinde etkin bir öneme sahiptir. Modern çağın demokrasi anlayışı katılımcılık esasına dayanmaktadır. Katılımcı demokrasinin varlığından söz edebilmek ise güçlü bir yapılanmaya sahip, toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket eden çok sayıda ve çeşitteki sivil toplum kuruluşlarının bulunmasıyla mümkündür. Burada dikkate değer önemli bir nokta sivil toplum kuruluşlarının nicelik olarak artan sayısına karşılık toplumsal yapılanmada nitelikleri bağlamında yerine getirdikleri çalışmalarıdır.

Sivil toplum kuruluşları demokratik düzenin korunması ve gelişime sağladığı katkılar bakımından önemli bir misyonu yerine getirirken esas itibari ile gücünü gönüllü katılımcılıktan almaktadır. Bu bağlamda toplumun geneline sesini duyurabilmek, savunduğu düşünce ve temsil ettiği grupların çıkarlarını korumak adına gerçekleştirdiği girişimlere destek sağlayabilmek için de kitle iletişim araçlarına ihtiyaç duymaktadır. Daha güçlü kurumsal yapılara ulaşabilmek için, yerel anlamda örgütlenmiş sivil toplum kuruluşları ile yerel basın arasındaki etkileşimi ve aralarındaki bağıntıları ortaya koymak, her iki kuruluş adına da bir gerekliliktir.

Yerel Basın Kavramı ve Toplumsal İşlevleri

Yerel basın gerek kamuoyunda, gerek gazetecilik çevrelerinde ve gerekse siyasi ya da basına ilişkin bilimsel eğitim, öğretim ve araştırmaların yapıldığı çevrelerde “Anadolu Basını” ya da “Taşra Basını” olarak nitelendirilmektedir. Konuya ilişkin literatürde de kimi zaman Anadolu ya da Taşra Basını olarak anılmaktadır.

Yerel basın ile ilgili yapılan tanımlama ise şöyledir; “Yerel basın, yurdun bazı yerlerinde özellikle büyük kentler dışındaki yerleşim birimlerinde il, ilçe ve belediyelerde günlük, haftalık veya daha fazla aralıklarla, yayımlandıkları bölgenin haber, olay ve sorunlarını dile getiren halkın isteklerini ilgililere iletmeyi hedefleyen yazılı basın organıdır”(Vural, 1996:1060). Basın, özünde yerel nitelikte doğup, teknolojinin de gelişmesiyle birlikte ulusal ve uluslararası boyut kazanmıştır. Basın, sınırları daralan dünyada, yerel sorunların geneli daha fazla ilgilendirmesi, yerel gelişmelere olan ilginin artışı ile yerel haberciliğe yönelik içine girmiş ve yerel basına bu anlamda dayanmak zorunda kalmıştır. Yerel basın ise toplumsal yapı içinde, insanlar arasındaki bağlantıyı sağlayarak toplumu ve değerlerini ayakta tutmaya çabalamakta ve bireye toplumsal bir varlık olduğunu hatırlatmaktadır (Öztürk, 1992:149). Yerel haber ağları, hem Anadolu Ajansı hem de diğer ajans ve gazeteler için can damarlarıdır. Anadolu Ajansı'nın günlük ortalama geçtiği 600 haber arasında, yerel haber ağı üçte bir yoğunluğa ulaşmıştır. Yani Anadolu Ajansı, günlük 200-250 civarında yerel bazda haber geçmektedir ki bu çok büyük bir rakamdır (Yıldırım,1999). Bu durum, yerel basının aynı zamanda ulusal kamuoyunu da şekillendirdiğini göstermektedir.

Yerel basının ulusal basından ayrı bir özelliği vardır. Ulusal basın olayları dünya ve ülke bazında değerlendirip gazetede yer alacak haberleri seçerken, geniş kitlelerin ortak ilgi alanlarını göz önünde bulundurur. Yerel basın ise daha dar çevredeki olaylara değinir. Ulusal basının birkaç satırda geçtiği yöresel haberleri yerel basın, en ince ayrıntısına kadar verir. İşte bu özelliği ile yerel basının ulusal basın karşısında bir üstünlüğü söz konusudur (Bodur, 1997:39).

Günümüzün modern yerel basını, kitle iletişimi açısından toplumun en öncelikli ve önemli araçlarıdır. Yerel toplumu düzenleyici edici ve dengeleyici özellikleriyle yerel basın sosyal yaşamda da etkin bir role sahiptir. Yerel basın, devletin temsilcisi durumundaki yerel idaricilerin ve siyasi erkin en önemli kullanım ve propaganda aracı gibi gözükse de tartışmasız olarak yerel basın o bölgedeki yönetilenlerle yönetenler arasındaki ilişkilerde merkez konumdadır.

Yerel yönetim ile halk arasındaki ilişkileri sağlamada bir köprü görevini üstlenen yerel basın çalışanlarının kamusal çıkarları korumada ve gözetmede ulusal basın çalışanları ile karşılaştırıldığında daha etkin bir görev üstlendiği kaçınılmaz bir gerçektir. Yerel gazetecilerin, yerel yönetimlerin bir denetleyicisi olduğu yolundaki görüş, yerel gazetecilerin görevleri ve işlevleri bakımından doğru bir tanımlamadır. Kamuyla ve kamu kuruluşlarıyla iletişim köprüsünü oluşturabilmek yerel basının en önemli sorumlulukları arasındadır (Güz, 1997:128).

Güçlü bir yerel basın aynı zamanda çok sesliliğin güvencesidir. Demokrasinin yerel birimlerde yerleşip yaygınlaşmasında, kökleşmesinde yerel basının fonksiyonu çok fazladır. Demokrasinin yerel birimlerde özümseyip, sindirilip yaşama geçirilmesi ülkedeki demokratik rejimi besleyecek, yönlendirecek ve koruyacak sağlıklı bir etkidir (Gürel, 1997:10). Yerel basın çalışanı demokrasiye ve siyasal katılımın sağlanmasına; fotoğraf makinesi, kamerası ve tarafsız kalemi ile hizmet eder. Bu görevi yerine getirirken gazetecilik meslek ahlak ilkeleri bağlamında olayların perde arkasında hiçbir soru işareti kalmaksızın okuyucuyu bilgilendirme önceliği ile hareket eder. Dolayısıyla; bilgilendirme, demokrasi ve yerel gazetecilik üçlüsü birbirine sıkı sıkıya bağlanmış ayrılmaz unsurlardır.

Yerel basının işlevlerini yerel halkın beklentileri doğrultusunda açıklamak gerekirse konuyu şu şekilde özetleyebiliriz:

1. Birey, yakın çevresinden başlayarak olup bitenleri ve gelişmeleri öğrenmek ister. Yaşanan olayların yorumlanmasında ipuçları aramaktadır. Bu ve buna benzer bilgilendirme ihtiyacı basının “*haber verme*” işleviyle ilişkilidir.

2. Birey öncelikle kendi sorunlarının, sonra kendisi gibi olanların sorunlarının ve son olarak da başka insanların sorunlarının ele alındığını, çözüm yollarının önerildiğini görmek ister. Yerel basın, kamunun siyasal erkten beklentileri, politikalarına olan tepkileri ve cevaplarına da yer vererek “*kamuoyunu yansıtma*” işlevini yerine getirerek oluşan kamuoyunun siyasal erk tarafından farkına varılmasını sağlar.

3. Birey hızlı ve yoğun geçen yaşam mücadelesi içinde kimi zaman kendine ve yakın çevresine zaman ayırarak eğlenme ve dinlenme ihtiyacı hisseder. Yerel basın, kentin kültürel dokusu içinde yer alan haberlere yer vererek “*eğlendirme*” işlevini yerine getirmiş olur.

4. Birey her geçen gün bir önceki güne kıyasla kendini yenilemek, yeni bilgi ve becerilerle donanmak, bunların nasıl kazanılacağını öğrenmek ya da doğrudan doğruya bazı konularda eğitime ihtiyaç duymaktadır. Eğitim ile iletişim arasında yerel bir perspektif oluşturan yerel basın kuruluşları da en önemli iletişim kanalıdır. Yerel basın, bireyin yaşadığı bölgeye uygun bir kimlik kazanmasına; yaşamının bütün aşamalarında yetenek ve becerilerin elde edilmesine yönelik bilgiler sunarak biçimsel olmayan eğitici eylemleri aktararak “*eğitim*” işlevini yerine getirmektedir.

5. Birey genel olarak kendisinin de yaşadığı toplumda anlamlı bir yeri olduğunu, gerektiğinde diğer insanlarla kolayca diyaloga geçerek karşı karşıya kaldığı sorunlara yönelik ortak payda da çözümler bulabileceğine inanmak ister. Bu anlamda yerel basın insanları toplumsal arenaya çeker ve toplumsal tartışma kültürünü aşılır. Amerikalı Filozof John Dewey’in deyimiyle “demokrasinin

yaşamsal alışkanlıklarını” uyarılmış olur. O yaşamsal alışkanlıklar; bir tartışmayı izleme yeteneği, bir başkasının bakış açısını yakalayabilme alışkanlığı, anlamanın ve kavramanın sınırlarını genişletme özelliği, alternatif amaçları tartışabilme kabiliyetidir (Moyers,1993:40). Bu açıdan yerel basın ilettiği haber ve bilgilerle toplumla ilgili sorunlara kamunun ilgisini açık tutacak bir tartışma ortamı hazırlar. Yerel sorunlara yönelik halk ve siyasal erk arasında sağlıklı bir platformda tartışma ve diyalogun oluşturulabilmesi için gerekli etkiyi yaparak görüş alışverişinde bulunulmasında önemli rol oynar. Böylelikle de “tartışma ve diyalog” işlevini yerine getirmiş olur.

6. Birey yaşadığı toplumda iletişimin gücü ile çeşitli gruplara dahil olarak siyasal, ekonomik ve kültürel anlamda fikirlerini paylaşma ihtiyacı içindedir. Yerel basın topluma sunduğu mesajlarla, bireylerin toplumdaki diğer birey, grup, kurum ve kuruluşların yapıları ve görüşleri hakkında bilgi sahibi olmalarına yardımcı olur. Yerel basın toplumdaki gruplar arasında karşılıklı ilişkilerin doğmasına ve bu grupların toplum içinde ortak paydada buluşmaları yoluyla “yakınlaştırıcı ve “bütünleştirici” bir işlevi gerçekleştirmektedir.

7. Birey sahip olduğu kültürel değerlerin bilincinde olup bunların korunmasını, geliştirilmesini ve diğer toplumlarla paylaşılmasını arzu eder. Kitle iletişim araçları, yapısal olarak toplumun var olan kültürel yapısını korumak ve sürdürmek gibi önemli bir güce sahiptir. Yerel basın bölgedeki sanatsal ve kültürel faaliyetleri halka duyurarak, katılımın sağlanmasında ve halkın bu konularda duyarlılık kazanmasında önemli bir sorumluluğu üstlenerek “kültürel” işlevi yerine getirmektedir.

Elbette bireyin ihtiyaçları bunlarla sınırlı değildir. Gelişen teknolojinin sunduğu olanaklarla bilgiye doyumsuz olan bireyin gün geçtikçe karmaşıklaşan dünyasında gereksinimleri de bir o kadar farklılaşmaktadır. Birey, bu ihtiyaçlarına ve artan gereksinimlerine cevap verebilecek nitelikteki kitle iletişim araçlarına sahip olmak ister. Yerel basın böylesine önemli bir sorumluluğu yerine getirebilmek için anılan işlevleri gerektiği ölçüde önemseyerek yerine getirmeli ve halka sunabilmelidir.

Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Basın

Sivil Toplum Kuruluşları dünyada ve Türkiye’de çeşitli isimlerle tanımlanmaktadır. Avrupa ve Amerika’dan sonra Türkiye’de de bir güç odağı haline gelmeye başlayan Sivil Toplum Kuruluşları yasama, yürütme, yargı ve medyadan sonra “Beşinci Güç”, kamu ve özel kesimden sonra “Üçüncü Sektör” olarak tarif edilmekte, günümüzde Türkçe literatürde Gönüllü Teşekküller (GT), Sivil Toplum Örgütleri (STÖ), vakıf, dernek, sendika, oda, kooperatif, kulüp gibi farklı isimler yanında, batı dillerinden alınan “Enciolar” (NGO) da yaygın olarak kullanılmaktadır (Yatkın,2008).

Sivil toplum, modern doğal hukuktan başlayıp Cicero'nun "societas civilis" fikrinden geçerek klasik felsefeye -hepsinden önce de diğer bütün toplumlara egemen olan toplum, polis anlamında kullanıldığı Aristoteles'e- dek geriye götürülebilen eski bir Avrupa geleneğinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Keane, 1993:47).

Bugün gönüllü ve dayanışmaya dayanan sivil toplum düşüncesinin ilk tanımlarından biri olarak kabul edilen tanım, Londra'nın Blackheat semtinde olan Ascension Kilisesi'nin duvarında bulunan metal plaketin üzerinde yazılı olan ifadedir. 1370'lerin sonunda yaşanan köylü ayaklanmasının lideri John Ball ayaklanma sonunda, 1381 yılında şu sözleri söylemiştir: "*Dostluk arkadaşlık yaşamdır, dostluğun olmadığı yerse ölümdür ve orada cehennemde dostluk, arkadaşlık değil, insanların tek tek kendileri vardır*" (Keyman:2009). ifade günümüz sivil toplum düşüncesine karşılık gelmesine rağmen, zaman içindeki gelişim süreci incelendiğinde toplumsal dönüşümlerin yaşandığı dönemlere göre farklı farklı anlamlandırıldığı ortaya çıkmaktadır.

Keyman 1381'den bugüne sivil toplum kavramının Avrupa'da tarihsel gelişim sürecini ve sivil topluma atfedilen anlamın geçirdiği değişimi "üç ana dalga" olarak betimlemektedir:

I. Modern burjuva toplumu olarak sivil toplum: Bu dönemde sivil toplum, modern toplumun özgünlüğünü ve modern-öncesi geleneksel toplumdan farkını simgeleyen bir ölçüttür. Sivil toplum modern toplumla eşanlı ve modern toplumun birey ve serbest pazar temelinde tanımlanmasında kullanılan bir kavramdır. İlk dalga içinde sivil toplumun demokratikleşmeye katkısı birincil planda değildir. Esas olan sivil toplum-modern/birey kimliğiyle ilişkisini kurmaktır. Bu da sivil toplum kavramına, kavramın bugün de sahip olduğu liberal kimliğin tarihsel arka planını bize vermektedir.

II. Demokrasi bağlamında sivil toplum: 1980'li yıllarda, özellikle Doğu Avrupa, aynı zamanda da Latin Amerika ülkelerinde totaliter, despotik siyasi rejimlerden demokratik rejime geçiş döneminde ortaya çıkmıştır. "Demokrasiye geçiş süreci" olarak bilinen bu dönem, sivil toplum kavramının yeniden canlanma dönemi olarak da nitelenmektedir (D. Scheeter:2000). Sivil toplumun sadece modern toplumun değil, gerçekte "demokratik toplum"un gerekli ya da yeterli koşulu olduğu düşüncesi, ikinci sivil toplum dalgasının, sivil toplum tartışmasına yaptığı en önemli katkıdır.

III. Katılcı demokrasi olarak sivil toplum: Sivil toplumu hem devlet ve siyasi aktörlerden oluşan siyasal toplumdan, hem de serbest pazara dayalı ekonomik toplumdan ayırarak düşünmek, bu anlamda da sivil topluma toplumsal sorunlara ve taleplere demokratik ve uzun dönemli çözüm bulmak için siyasal toplumu etkileme işlevini vermek düşüncesi üçüncü dalga sivil

toplum tartışmasının temelini oluşturur. Bu tartışma içinde, sivil toplum sadece bireysel hak ve özgürlüklerin yaşama geçirilmesi ve güvence altına alınması ya da siyasal sistemin demokratikleşmesi süreçlerinin değil, aynı zamanda bir ülkede devlet-toplum/birey ilişkilerinin “katılımcı demokrasi” temelinde kurulmasının da önemli bir aktörü olarak görülür. Üçüncü dalga sivil toplum tartışması, sonuçta, sivil toplumu “toplumsal sorunlara etkili ve uzun-dönemli çözüm bulma sürecine aktif olarak katılan ve bu temelde de siyasi aktörleri bu çözümleri yaşama geçirecek politikalar üretmeye yönlendirmek için çalışan farklı gönüllü örgütlerin devlet denetimi dışında kurduğu ortak alan” olarak tanımlar (Keyman:2009)

Küreselleşmenin etkisiyle ulus devlet yapılanmasında görülen aşınmalar karşısında artan etkinliği ile sivil toplum, kamusal alanla ilişkisi açısından da önemli bir tartışma konusunu oluşturmaktadır. Kâr amacı gütmeksizin toplumsal birtakım sorunlara çare bulmak ve toplumun bilinçli sesini duyuran bir örgütlenmeler ağı olmak yönleriyle bir kamusal güç olarak sivil toplumun etkinliği ülkesel sınırları aşmaya başlamıştır (Yıldırım: 1999).

Türkiye’de sivil toplum kavramı örgütsel ve ahlaki/siyasi bir değer olarak bugünkü yapısı içinde değerlendirildiğinde, Avrupa’da tarihsel olarak gelişen sivil toplum tartışmasının üç dalgasının da, bu dalgalar içinde oluşan farklı sivil toplum tanımlarının ve yaklaşımlarının da, sivil toplum alanı içinde yer aldığı görülmektedir. Bu anlamda da Türkiye’de sivil toplumun, bir taraftan hem bireysel hak ve özgürlüklerin yaşama geçirilmesi, hem demokrasiye geçiş, hem de katılımcı demokrasi taleplerini seslendiren örgütlerden oluştuğu söylenebilir. Bu da Avrupa’ya benzer bir tarzda, Türkiye’de de sivil toplumun içerdiği karmaşık, çok boyutlu ve sorunlar içeren yapıyı betimlemektedir (Keyman:2009).

Dünyadaki gelişime paralel olarak özellikle 1980’lerin sonları, sivil toplum olgusu için Türkiye’de bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde Türk aydınları demokrasi, sivil toplum, insan hakları, özgürlük, liberalizm gibi kavramları işleyerek Cumhuriyet’in ilk yıllarında kendilerini doğruluğun mutlak kaynağı gören entelektüel kesimin taşıdığı psikolojiden ve devletçi kimliğinden önemli bir sapma kaydetmiş ve toplumsal cephede yerini almıştır (Atabek, Dağtaş:1998:129-131). Bu süreç içinde, sivil toplum kuruluşlarının toplum içinde yaygınlaştığı, sayılarının giderek arttığı, sivil toplumun öneminin arttığı, sivil toplum söyleminin siyasi partiler, hatta devlet aktörleri tarafından sürekli olarak kullanıldığı dikkate değerdir. Bugün 150 bine yakın sivil toplum kuruluşunun var olduğu tahmin edilmektedir. Bu sayının içinde ağırlıklı olarak, hemşehri örgütleri, vakıflar, meslek odaları, düşünce kuruluşları gibi geniş bir yelpazede sivil toplumun değerlendirildiği varsayılmaktadır. (Keyman, İçduygu:1993).

Sivil toplum, söylem düzeyinde, devletin demokratikleşmesinin, güçlü ekonomi programlarının ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girme sürecinin önemli bir aktörü olarak tanımlanmaktadır. Türkiye, Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde sivil toplum unsurları arasındaki diyalogun arttırılmasına yönelik çalışmalara ivme kazandırmıştır. Avrupa Birliği'nin katılımcı demokrasi anlayışı ile birlikte Türkiye'deki sivil toplum anlayışı da değişmektedir. Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde demokrasi, demokratik kültür ve demokratik kurumların varlığı önemli hale gelmiştir. Avrupa Birliği Katılım Ortaklığı Belgeleri ve İlerleme Raporları ışığında, Türkiye'de 2001 yılından bu yana sivil toplumun gelişmesine yönelik kararlar alınmakta, yasalar değiştirilmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının karar alma sürecinde yer alması ve Avrupa Birliği perspektifine katkıda bulunması, Avrupa Birliği'nin muhatapları ile birlikte çalışmalarının kolaylaştırılmasına da bağlıdır. Bu sebeple Avrupa Birliği'nin Türkiye'deki sivil toplumun geliştirilmesi yönünde oluşturduğu programlar çerçevesinde Türk sivil toplum kuruluşlarının projeler üretip teşvik edilmesi yönünde çalışmalar yürütülmektedir. Sivil toplum kuruluşları bu projeler aracılığıyla sosyal değişimi sağlamakta, toplulukların gelişiminde rol oynamakta ve sivil toplumun genişlemesini sağlamaktadır (Yatkın:2008).

Sivil Toplum Kuruluşları demokrasinin egemen olduğu gelişmiş, endüstrileşmiş ülkelerde karşılaşılan önemli kuruluşlardır. Çağdaş toplumlarda bu kuruluşlar giderek ağırlıklarını hissettirmektedir. Kamu yönetiminin örgüt yapısı dışında kalan sivil toplum kuruluşları resmî ve resmî olmayan yurttaş örgütlenmeleri aracılığı ile yerel yönetimler üzerinde kolaylıkla sistemli ve sürekli etki sağlayabilirler. Bu kuruluşların kapsamına öncelikle demekler, vakıflar, meslek kuruluşları ve sendikalar ve buna benzer oluşumların girdiği kabul edilmektedir. Sivil toplum kuruluşları ne olursa olsun, hangi görüşten olursa olsun tüm insanların ortak ilkelere buluşabilecekleri varsayımından yola çıkarlar. Bu bağlamda, sivil toplum kuruluşlarının üstlendikleri işlevler birkaç başlık altında toplanabilir (Yatkın:2008).

- ✓ Toplum içinde bireylerin talepleri doğrultusunda, toplum yararına kamuoyu oluşturmak,
- ✓ Temel bazda projeler üretmek, kaynak sağlamak ve bunları uygulamaya geçirerek, eğitim, sosyal refah ve istihdam konularında hükümet politikalarına paralel ya da alternatif sorumluluklar üstlenmek,
- ✓ Çoğulcu, katılımcı bir toplum yapısının oluşmasını sağlamak suretiyle piyasadaki metalaşmaya ve egemen piyasa değerlerine karşı dengeleyici bir unsur olmak,

- ✓ Sivil Toplum Kuruluşlarının kendi içlerinde oluşturacakları çoğulcu ve katılımcı bir kültürle beslenmiş ve aynı zamanda yönetim deneyimi de edinmiş bireylerin yetişmesini sağlamak.

Sivil toplum kuruluşları özünde hiçbir yaptırım gücü olmaksızın farklılık yaratmak için çalışan kuruluşlardır. Bu bağlamda yukarıda sözü edilen işlevleri gerçekleştirebilmeleri onların “ikna gücü” ile mümkündür. İkna gücünü kullanabilmek, ilgili çevreleri ile yoğun bir iletişim kurabilmelerine bağlıdır. Sivil toplum kuruluşlarının kıt kaynaklarla gerçekleştirmeyi hedefledikleri sorumlulukları, kurumsal kimlik oluşturabilmeleri ve kamuoyu ile iletişim kurma konularına verecekleri öncelikle ilintilidir.

Çağdaş demokratik toplumlarda, sivil toplum örgütlenmeleri ile medya arasında doğrudan bir ilişki kurma yoluna gidilmektedir. Çünkü “eleştirel akıl, insan hakları, özgürlük, eşitlik, demokrasi, hukuk devleti, sivil toplum, piyasa ekonomisi, bireycilik, özgür basın” gibi Batı uygarlığında yüzlerce yıllık bir mücadelenin sonucunda ifade bulan “evrensel değerler”in kök salmasında; kitle iletişim araçlarının kamuoyunu bilinçlendirme yönünde üstlendiği işlevlerin büyük önemi olmuştur (Atabek, Dağtaş:1998:87).

13 Nisan 1994 tarihi Türkiye’de iletişim alanında yaşanan bir dönüm noktası olarak kabul edilir. Bu tarihte, “Yeni Radyo ve Televizyon Yasası” çıkarılarak “Radyo Televizyon Üst Kurulu” oluşturulmuştur. Yeni yasanın 29. maddesine göre siyasi partiler, dernekler, sendikalar, meslek kuruluşları, kooperatifler, vakıflar ve mahalli idareler radyo televizyon kuramama ve bunlara ortak olamama şeklinde bir kısıtlamaya tabi tutulmuşlardır. Böylelikle de “kamusal hizmet yayıncılığı”na ilişkin özgürlüklerin önüne geçilmiştir. Yazılı basın ise bir taraftan tiraj arttırma yönünde birbiriyle lotarya savaşına girerken diğer taraftan da 1990’lı yıllarda yaygınlık kazanan görsel medya karşısında ayakta kalabilmeye çalışmaktadır (Dağtaş:1995:62). Sivil toplum kuruluşları kendilerine ait ve özgürce seslerini duyurabilecekleri yayın organlarına sahip olamadıkları için mevcut kitle iletişim araçlarına daha fazla ihtiyaç duymaktadır.

Bu noktada, yerel basının devlet ve vatandaş arasında diyalog kuran bir köprü olduğu gerçeğinden yola çıkarak, bölgesindeki tüm kurum ve kuruluşlar; esnaf, işçi ve köylü ile iç içe olduğunu vurgulamak gerekir. Yerel gazeteler, haberlerinde detay bilgilere yer verdiklerinden dolayı, içinde buldukları yörelerde ulusal basına oranla etki ve güçleri daha fazladır.

Sivil toplum kuruluşlarının, içinde buldukları toplumda etkinliklerini arttırarak sürdürebilmelerinin yolu, geniş kitlelerle aralarındaki sağlam iletişim bağının oluşturulması ile mümkündür. Bu bağlamda öncelikle yerel ve daha sonra yaygın kitle iletişim araçları ile sivil toplum kuruluşları arasında işbirliğine dayalı bir bağın oluşmasının gerekliliği kaçınılmaz bir gerçektir.

Sivil toplum kuruluşları kendilerine katılan gönüllülerin sayısı ve kamu yararına projeler üretebilecek nitelikteki üyelerinin varlığı ölçüsünde güçlü bir kimlik kazanır. Yerel basının sivil toplum kuruluşlarına ve faaliyetlerine sayfalarında sıklıkla yer vermesi, bir anlamda destek sağlaması, bir yandan bu kuruluşların kamuoyu oluşturmada yerel basın ile kuracakları işbirliği çerçevesinde güçlerini birleştirmelerine, bir yandan da toplumsal katılımın sağlanarak sivil toplum örgütlerinin niceliksel ve niteliksel anlamda gelişmesine olanak sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışmanın genel amacı yerel demokrasinin ve demokrasi kültürünün güçlenmesinde başat rol oynayan iki kuruluş; yerel basın ve sivil toplum kuruluşlarının etkileşimini ortaya koymaktır. Çalışma, yerel basın ve sivil toplum kuruluşlarının işlevlerine yönelik olarak betimleyici literatür taramasının yanı sıra, yerel basına yönelik içerik analizi ve sivil toplum kuruluşlarına uygulanan anket yöntemine dayalı karşılaştırmalı analiz tekniğine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın betimleyici literatür taramasında yerel basın kavramı, yerel basının işlevleri, sivil toplum kuruluşlarının tarihsel gelişim süreci ile yerel basın ilişkileri açıklanmıştır. Çalışmanın uygulama aşamasında ise iki farklı yöntem kullanılmıştır. Öncelikle Antalya ilinde bulunan sivil toplum kuruluşlarına yönelik uygulanan anket ile bu kuruluşların yerel basına bakışı ve yerel basında sivil toplum kuruluşlarının yer alış biçimi ortaya koyulmuştur. Antalya ilinde farklı faaliyet alanlarında hizmet veren, dernek, vakıf, sendika ve meslek odalarını temsilen toplam 22 sivil toplum kuruluşu ankete katılmıştır. Uygulama bölümünde ikinci aşama olarak yerel basının sivil toplum örgütlerine yer veriş biçimi içerik analizi yöntemi kullanılarak irdelenmiştir. Araştırmanın evreni Antalya yerel basını olup örneklemini Akdeniz Gerçek ve Antalya Ekspres gazeteleri oluşturmaktadır. Bu gazeteler Antalya'da yayımlanan diğer yerel gazetelere göre tirajları ve kurumsallaşmış yapıları bakımından ilk sıralarda yer almaları dikkate alınarak belirlenmiştir. Araştırma 27 Temmuz ve 01 Ağustos 2009 tarihleri arasında kapsamaktadır. İçerik analizi her iki gazetede sivil toplum kuruluşlarına yönelik haberlerin; sayısı, yayımlandığı sayfa, sayfadaki konumu, sunum ve düzenlenme biçimi dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca haberde kullanılan görsel materyaller, haberde yer alan aktörler, haberin niteliği ve haberde yer alan sivil toplum kuruluşunun faaliyet alanı, belirlendiği bu içerik analizi ile ilgili olarak kodlama formu oluşturulmuştur. Araştırmada ele alınan gazetelerde sivil toplum kuruluşlarına yönelik olarak söz konusu dönemde toplam 107 haber içerik analizi yöntemi ile

incelenmiştir. Elde edilen veriler SPSS 15 programında değerlendirilerek tablo ve grafiklerle yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde önce, Antalya ilinde bulunan sivil toplum kuruluşlarının yerel basına bakışı ile ilgili gerçekleştirilen anketlerden elde edilen bulgular tablo ve grafiklerle yorumlanmıştır. Daha sonra ise Antalya ili merkezinde yayımlanan Akdeniz Gerçek ve Antalya Ekspres gazetelerinde, sivil toplum kuruluşlarına (STK) yönelik yer alan haberlerin içerik analizinden elde edilen bulgular tablo ve grafiklerle ifade edilmiştir. Bazı sorgulamalarda kriterler birden fazla seçenikle değerlendirildiğinden tablo ve grafiklerde bu toplamlar farklılık göstermektedir.

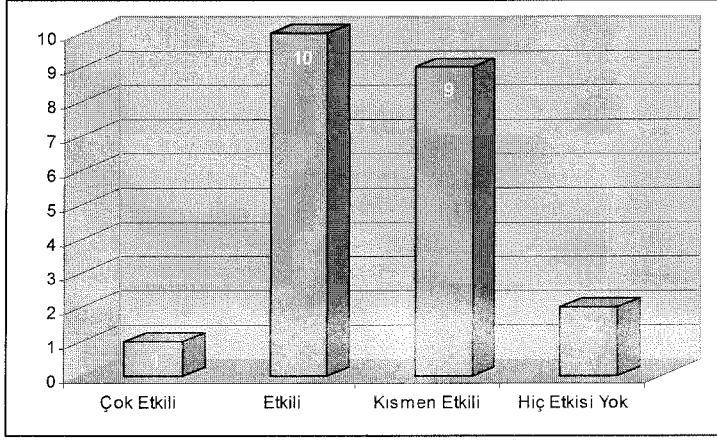
Antalya İlinde Bulunan Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Basına Bakışı

Tablo 1. Ankete Katılan Sivil Toplum Kuruluşlarının Niteliklerine Göre Dağılımı

STK	SAYI	YÜZDE
Dernek	6	27,3
Vakıf	5	22,7
Meslek Odası	10	45,5
Sendika	1	4,5
TOPLAM	22	100,0

Anket yapılan sivil toplum kuruluşları niteliklerine göre değerlendirildiğinde; %45,5 oranında meslek odası, %27,3 oranında dernek, %22,7 oranında vakıflar yer almaktadır. Ankete katılan STK'lar arasında %4,5 oranı ile sadece bir sendika bulunmaktadır (Tablo 1).

Araştırmada yer alan STK'ların yerel gazetelere abonelik durumu incelendiğinde, STK'ların %72,7 gibi büyük bir bölümünün yerel gazetelere abone oldukları belirlenmiştir. Yerel anlamda gelişen olaylara karşı yakından ilgi duyan STK'lar gazetelere abone olarak bir anlamda yerel basını da desteklemektedirler. Herhangi bir yerel gazeteye abone olmayanların oranı ise %27,3'tür.

Grafik 1. Yerel Kamuoyunun Oluşumunda Yerel Basının Etkisi

Ankete katılan STK'ların %45,5 oranındaki büyük bir bölümü, yerel kamuoyunun oluşumunda yerel basının etkisi olduğu görüşünü belirtmiştir. Kısmen etkili olduğunu belirtenlerin oranı %40,9 ilken bir STK çok etkili olduğunu, iki STK ise yerel basının yerel kamuoyu oluşumunda hiç etkisi olmadığını belirtmiştir. Grafik 1 ile ilgili genel bir değerlendirme yapıldığında; STK'ların yerel basının kamuoyu oluşturmada etkili olduğunu vurguladıkları ve basının bu anlamdaki gücüne destek verdikleri söylenebilir.

Tablo 2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Basını Haberdar Etme Yöntemleri

YÖNTEM	SAYI	YÜZDE
Basın Bülteni	13	23,6
Basın Toplantısı	13	23,6
Basın Kokteyli	4	7,3
Faaliyet ve Eylemlere Davet Etmek	14	25,5
Kişisel İlişkiler Kurmak	10	18,2
Diğer	1	1,8
TOPLAM	55	100,0

Not: Birden fazla şık işaretlenmiştir.

Sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri ve etkinlikleri bağlamında yerel basını haberdar etme yöntemleri sorgulandığında ankete katılanların %25,5'i basın mensuplarını bu tür etkinliklerine davet ederek haberdar ettiklerini

belirtmiştir. Basın toplantısı düzenleyerek veya basın bülteni aracılığıyla bilgilendirenlerin oranı %23,6'dır. Tablo 2'de dikkat çekici nokta basın mensupları ile kişisel ilişkiler kurmayı tercih edenlerin oranıdır. %18,2 oranında STK bu yöntemi tercih ettiğini belirtmiştir. Basınla ilişkiler söz konusu olduğunda kurumsallaşmanın bir gereği olarak resmi anlamda kurulan ilişkilerin (basın bülteni, basın toplantısı vb.) daha etkili bir yöntem olduğu bilinmektedir. Fakat yerel anlamda değerlendirildiğinde; kurum ve kuruluşların yetkilileri veya üyelerinin birbirlerini yakından tanıyor olmaları aralarındaki tanışmışlığın ve dostluğun beraberinde getirdiği avantajlı durum bu sorgulamada karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 3. Yerel Basının Teknolojik Anlamda Gelişmişlik Düzeyi

GELİŞMİŞLİK DÜZEYİ	SAYI	YÜZDE
Çok Gelişmiş	-	-
Gelişmiş	10	45,5
Kısmen Gelişmiş	10	45,5
Gelişmemiş	2	9,0
TOPLAM	22	100,0

Ankete katılan hiçbir sivil toplum kuruluşu yerel basının teknolojik anlamda çok gelişmiş olduğu yönünde bir ifade bulunmazken sadece iki sivil toplum kuruluşu gelişmemiş olduğunu belirtmiştir. Ulusal basının karşısında yerel basının en büyük dezavantajlarından biri de kuşkusuz teknoloji kullanımınıdır. Ekonomik anlamda güçlü olmayan yerel basının dolayısıyla teknolojiyi takip edebilmesi de oldukça zordur. Genel anlamda yerel basında bu durum, kullanılan fotoğraf ve baskı kalitesinde, renk ayırımında, hatta sayfa düzeninde açıkça görülmektedir. Fakat Tablo 3'de yerel basının teknolojik anlamda gelişmişlik düzeyini değerlendiren sivil toplum kuruluşlarının %45,5'i Antalya ili yerel basını gelişmiş ve kısmen gelişmiş olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

Tablo 4. Yerel Basının Eğitilmiş İnsan Gücüne Sahip Olma Durumu

EĞİTİLMİŞ İNSAN GÜCÜNE SAHİP	SAYI	YÜZDE
Çok İnanıyorum	2	9,1
İnanıyorum	11	50,0
Kısmen	8	36,4
İnanmıyorum	1	4,5
TOPLAM	22	100,0

Yerel basının önemli sorunlarından bir tanesi de yeterince eğitilmiş insan gücüne sahip olamamasıdır. STK'lara yapılan ankette bu soruna yönelik sorgulama yapıldığında Antalya ili yerel basınının eğitilmiş insan gücüne sahip olduğuna inanların oranı %50, kısmen olarak değerlendirenlerin oranı ise %36,4 olarak karşımıza çıkmaktadır. Tablo 3 ve 4 sivil toplum kuruluşlarının gözünde Antalya ili yerel basın kuruluşlarının gelişmişlik düzeyinin bir göstergesidir. Sivil toplum kuruluşlarına göre yerel basın, yerel kamuoyu oluşumunda da etkin (Grafik 1) olarak değerlendirilmektedir. Teknolojik ve insan gücü anlamındaki bu gelişmişlik düzeyinin haber içeriklerine olumlu yansması Antalya ili yerel basınının güçlü bir yapıya sahip olduğunun göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Tablo 5. Yerel Basının İçerik Bağlamında Yetkinlik Düzeyi

YETKİNLİK DÜZEYİ	SAYI	YÜZDE
Çok Yetkin	-	-
Yetkin	10	45,5
Kısmen Yetkin	11	50,0
Hiç Yetkin Değil	1	4,5
TOPLAM	22	100,0

Yerel basının içerik bağlamında yetkinlik düzeyinin sorgulandığı Tablo 5'de STK'ların bu konuda yerel basını yetkin (%45,5) olarak değerlendirdiği, %50 oranında ise kısmen yetkin bulunduğu görülmektedir.

Tablo 6. Yerel Basının Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinliklerini Kamuoyuna Aktarması

İNANILIRLIK DÜZEYİ	SAYI	YÜZDE
Çok İnanıyorum	2	9,1
İnanıyorum	11	50,0
Kısmen	8	36,4
İnanmıyorum	1	4,5
TOPLAM	22	100,0

Ankete katılan STK'ların %50'si etkinliklerinin yerel basın tarafından kamuoyuna aktarıldığına inandıklarını belirtmiştir. %9,1'i ise çok inanıyorum yorumunu yapmıştır. Bu konuda kısmen inanıyorum şeklinde görüş bildiren STK'ların oranı ise %36,4'tür. Yerel Basının STK'ların etkinliklerini kamuoyuna aktarması konusunda yeterince destek sağladığına inanmayan sadece bir tane STK mevcuttur. Yerel basın ile STK'lar arasındaki etkileşimde önemli bir gösterge olan Tablo 6'da yer alan bu sorgulama sonucunda; yerel

basın haberlerinde STK'lara yer verilerek, onların etkinliklerini kamuoyuna duyurmada yeterli desteğin sağlandığı ifade edilebilir.

Tablo 7. Yerel Basının Sivil Toplum Kuruluşlarına Yeterli Desteği Sağlamamasının Nedenleri

NEDENLER	SAYI	YÜZDE
Yerel Basının Daha Çok Magazinел Haberlere Yer Vermesi	3	23,1
STK'lar İle İlgili Haberlerin Yerel Basın Tarafından Yeterince İlginç Bulunmaması	3	23,1
STK'ların Söylemlerinin İktidarla Ters Düşme Korkusu	3	23,1
STK'ların Gücünün ve Etkisinin Yerel Basınca Yeterince Kavranamaması	3	23,1
STK'lar İle Yerel Basın Arasındaki İletişim Eksikliği	1	7,6
TOPLAM	13	100,0

Not: Birden fazla şık işaretlenmiştir.

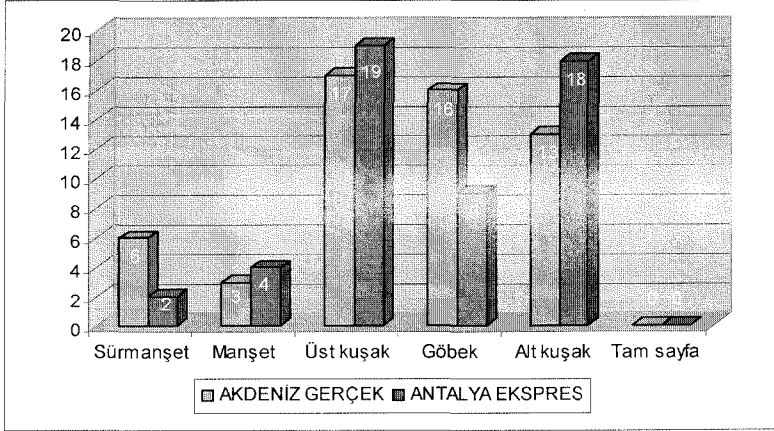
Yerel basının sivil toplum kuruluşlarına yeterli desteği sağlamadığı yönünde görüş bildiren STK için bunun nedenleri sorgulandığında; Tablo 7'de yer alan nedenler belirtilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarından yerel basına yönelik olarak yapılan bu eleştiriler, gün geçtikçe önem kazanan STK ve basın arasındaki sorunların çözümü için fikir verici niteliktedir.

Akdeniz Gerçek ve Antalya Ekspres Gazetelerinde, Sivil Toplum Kuruluşlarına Yönelik Yer Alan Haberlerin İçerik Analizi

Sivil toplum kuruluşları ile ilgili haberlerin; örneklemini oluşturan Akdeniz Gerçek ve Antalya Ekspres gazetelerindeki dağılımı incelendiğinde araştırmada ele alınan dönemde toplam 107 STK konulu haber yayımlandığı görülmektedir. Söz konusu 107 haberin, 55'i Akdeniz Gerçek ve 52'si ise Antalya Ekspres gazetesinde okur kitesine sunulmuştur. Haber sayısına ilişkin birbirine yakın rakamlar, gazetelerin STK odaklı olaylara benzer biçimde yer verdiklerini ortaya koymaktadır.

Gazetelerde yer alan STK konulu haberlerin sayfalara göre dağılımı incelendiğinde toplam 107 haberin %33,6 gibi önemli bir bölümünün birinci sayfada başlayıp iç sayfalarda devam eden haberler olduğu ortaya çıkmaktadır. Akdeniz Gerçek Gazetesi, STK konulu haberlerini iç sayfalarda özellikle 4. sayfada yoğunlaştırırken; Antalya Ekspres Gazetesi ise daha çok 4. ve 7. sayfalarda bu haberlere yer vermektedir. İncelenen gazetelerde ilk sayfada çok fazla habere yer verildiği ve bu haberlerin büyük bir kısmının iç sayfalarda

devam ettiği gözlenmiştir. Dolayısıyla STK konulu haberlerin tamamının detaylı bir şekilde ilk sayfada verilmemesinin temel nedeni; diğer haberlere de kısa kısa da olsa bu sayfada yer verilmek istenmesinden kaynaklanmaktadır.

Grafik 2. Haberlerin Sayfadaki Konumuna Göre Dağılımı

Sivil toplum kuruluşları konulu haberlerin sayfalardaki konumları ele alındığında, her iki gazetede de üst kuşakta yer alan haberlerin daha ağırlıkta olduğu görülmektedir. Akdeniz Gerçek Gazetesi'nde 17 haber, Antalya Ekspres Gazetesi'nde ise 19 haber üst kuşakta okur kitlesine sunulmaktadır. Gazetelerde tam sayfa şeklinde STK haberi yayımlanmazken, haberlerin sadece %7,5'i sürmanşetten, %6,5'i ise manşetten verilmektedir (Grafik 2). Gazetenin üst bölgesinde yer alan haberler gündemin en önemli haberleridir. STK'ları içeren haberler genel dağılımıyla değerlendirildiğinde gazetenin üst bölgesinde ve göbek kısmında yer almaktadır. Bu sonuçlara göre yerel basının STK konulu haberlere duyarlılık gösterdiği söylenebilir.

Tablo 8. Haberlerin Sunum Şekline Göre Dağılımı

SUNUM ŞEKLİ	AKDENİZ GERÇEK	ANTALYA EKSPRES	TOPLAM	YÜZDE
Haber	48	51	99	92,5
Başyazı	-	-	-	-
Köşeyazısı	7	1	8	7,5
Röportaj	-	-	-	-
Haber-Röportaj	-	-	-	-
Araştırma-İnceleme	-	-	-	-
TOPLAM	55	52	107	100,0

Araştırmada ele alınan gazetelerde STK'ların sunum şekline göre dağılımına bakıldığında, STK'ların, net bir biçimde haber sunum şeklinde (%92,5) verildiği ortaya çıkmaktadır. STK'lar köşe yazısı olarak %7,5'lik oranla gazetelerde yer alırken; başyazı, röportaj, haber-röportaj ve araştırma-inceleme gibi sunum şekillerinin STK konulu haberlerde kullanılmadığı dikkati çekmektedir. Farklı sunum şekillerinin olmaması STK konulu haberlerin tek düze bir biçimde okur kitlesine aktarılmasını da beraberinde getirmektedir (Tablo 8).

Tablo 9. Haberlerin Düzenleme Biçimine Göre Dağılımı

DÜZENLEME BİÇİMİ	AKDENİZ GERÇEK	ANTALYA EKSPRES	TOPLAM	YÜZDE
Araştırma haber	-	-	-	-
Derleme haber	1	1	2	1,9
Tematik Haber	3	-	3	2,8
Bilgi haber	7	1	8	7,5
Olay haber	37	48	85	79,4
Öykü haber	-	1	1	0,9
Yorum	7	1	8	7,5
TOPLAM	55	52	107	100,0

Haberler düzenleme biçimine göre ele alındığında; haberin içeriğinde sıcak gelişmelerin ve daha önceden düzenlenmiş, planlanmış etkinliklerin yer aldığı “olay haber”in %79,4 ile gazetelerde en fazla yayımlanan haber biçimi olduğu görülmektedir. Gazetelerde araştırma haber yer almazken, yorum ve bilgi haberler %7,5 ile eşit oranlarda bulunmaktadır. Konusal bütünlüğü olan; benzer konu ve içerik taşıyan haberlerin bir bütünlük içinde değerlendirilerek okuyucuya aktarıldığı “tematik haber”ler %2,8, değişik zamanlarda oluşmuş olayları, çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgiler ve belgeler ışığında sentezleyerek bütünleştiren “derleme haber”ler ise %1,9 oranında yer almaktadır. Olayların dramatize edilerek aktarıldığı “öykü haber” ise sadece Antalya Ekspres Gazetesi’nde bir kere okur kitlesine sunulmaktadır (Tablo 9).

Tablo 10. Haberleri Destekleyen Görsel Materyaller

GÖRSEL MATERYAL	AKDENİZ GERÇEK	ANTALYA EKSPRES	TOPLAM	YÜZDE
Fotoğraf	32	38	70	65,4
Bilgi Grafiği	-	-	-	-
Karikatür	-	-	-	-
Yok	23	14	37	34,6
TOPLAM	55	52	107	100,0

İncelenen gazetelerde yer alan toplam 107 haberin %65,4'lük bir bölümünün fotoğrafla desteklendiği, haberlerin %34,6'sında görsel materyal kullanılmadığı ortaya çıkmaktadır. Haberi destekleyen görsel materyaller içerisinde yer alan bilgi grafiğinin ve karikatürün ise STK konulu haberlerin hiç birinde kullanılmaması dikkat çekicidir (Tablo 10). Haberlerin farklı görsel materyallerle sunulması haberin çekiciliğini etkileyen önemli unsurlardandır.

Tablo 11. Haberlerde Yer Alan Aktörler

HABER KAYNAKLARI	AKDENİZ GERÇEK	ANTALYA EKSPRES	TOPLAM	YÜZDE
Vali	2	3	5	2,4
Büyükşehir Belediye Başkanı	11	10	21	10,1
İlçe Belediye Başkanı	6	7	13	6,3
Cumhurbaşkanı	1	-	1	0,5
Hükümet Yetkilileri	4	3	7	3,4
STK Başkanı	35	36	71	34,1
STK Yetkilisi-Üyesi	21	22	43	20,7
İktidar Partisi Temsilcisi	1	2	3	1,4
Muhalefet Partisi Temsilcisi	1	1	2	1,0
Üniversite-Bilim insanı	5	2	7	3,4
Halk	4	1	5	2,4
Medya	1	1	2	1,0
Kamu Kuruluşu Yetkilisi	12	4	16	7,6
Özel Sektör Yetkilisi	7	5	12	5,7
TOPLAM	111	97	208	100,0

Haberlerde yer alan aktörler değerlendirildiğinde; STK başkanı %34,1, STK yetkilisi-üyesi %20,7 ve Büyükşehir belediye başkanı %10,1 oranı ile ön plana çıkmaktadır. Kamuoyu adına sözcülük yapan ve toplumsal refleksi sembolize eden STK'lara ilişkin haberlerde "halk"ın tüm aktörler içerisinde sadece %2,4'lük bir oranla temsili ise düşündürücüdür (Tablo 11).

Tablo 12. Haberlerin Nitelikleri Bakımından Dağılımı

NİTELİĞİ	AKDENİZ GERÇEK	ANTALYA EKSPRES	TOPLAM	YÜZDE
Açıklama	10	13	23	21,5
İddia	1	3	4	3,7
Eleştiri	11	12	23	21,6
Beklenti	5	5	10	9,4
Çözüm önerisi getirme	3	4	7	6,5
Destek	10	8	18	16,8
Bilgilendirme	14	4	18	16,8
Rutin	1	3	4	3,7
TOPLAM	55	52	107	100,0

Gazetede yer alan haberler nitelikleri bakımından değerlendirildiğinde; eleştiri niteliğindeki haberler %21,6 oranı ile ilk sırada yer almaktadır. STK'lar içinde buldukları toplumun yararını öncelikli olarak değerlendiren bir yapılanmadır. Dolayısıyla çevresindeki uygulamaları farklı perspektiften değerlendirerek, konuya ilişkin farklı açılımlarda söylemler geliştirmesi son derece doğaldır. STK'ların bu yöndeki haberlerine yerel basında yer verildiği görülmektedir. STK'lar ve faaliyetleri hakkında çoğunlukla yetkili kişiler tarafından yapılan açıklama niteliğindeki haberlerin %21,5 gibi büyük bir oranda yer alması, haberde yer alan aktörlerin (Tablo 11) kimlikleri ile birlikte değerlendirildiğinde daha fazla netlik kazanmaktadır. Haberin niteliğine göre dağılımında ikinci sırada destek ve bilgilendirme %16,8 oranı ile yer almaktadır. Burada STK'lar ile ilgili bilgilendirici haberlere yer verilmesi ve yerel basın tarafından verilen haberlerin destek niteliği taşıması, kamuoyu yaratmada olumlu bir tavır olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer taraftan STK'ların beklentilerine yer verilen haber içerikleri ise %9,4 oranındadır. STK'ların çözüm önerisi getirdiğine ilişkin haberlerin oranı ise toplamda 7 haberle sadece %6,5'dir (Tablo 12). Buradan da anlaşılacağı üzere STK'ların çalışmalarını daha etkin bir şekilde gerçekleştirerek, toplumsal sorunlara yönelik alternatif projeler üretmek bunların basında yer almasını sağlayacak çalışmalar yürütmeleri gerekmektedir. Diğer taraftan yerel basın da STK'lar tarafından üretilen çözüm önerilerine yönelik haberlere daha fazla yer vererek kamuoyunun dikkatini çekmelidir.

Tablo 13. Haberde Yer Alan Sivil Toplum Kuruluşunun Faaliyet Alanı

FAALİYET ALANI	AKDENİZ GERÇEK	ANTALYA EKSPRES	TOPLAM	YÜZDE
İşçi ve Memur Sendikası	-	-	-	-
Meslek Odası- İşverenler	28	22	50	46,7
Turizm	3	11	14	13,2
Tüketici Hakları	1	-	1	0,9
Engelliler/Yardıma Muhtaçlar	1	1	2	1,8
Çocuk/Gençlik	-	-	-	-
Sağlık	3	-	3	2,8
Çevre	5	5	10	9,3
Kültür-Sanat	5	9	14	13,2
Eğitim	3	1	4	3,7
Kadın	-	-	-	-
Spor	3	2	5	4,7
Dayanışma	3	1	4	3,7
TOPLAM	55	52	107	100,0

Haberlerde yer alan STK'ların faaliyet alanları incelendiğinde meslek odası-işveren örgütlenmesi olarak nitelendirilen kuruluşların incelenen gazetelerde %46,7 oranında yer aldığı görülmektedir. Faaliyet alanlarına göre ikinci sırada ise %13,2 oranında turizm ve kültür sanat faaliyetlerinde hizmet veren STK'lar bulunmaktadır. Buna karşın incelenen gazetelerde İşçi ve Memur Sendikası, Çocuk/Gençlik ve Kadın'a yönelik faaliyet gösteren STK'lara yönelik hiçbir haberin yer almadığı dikkat çekici bir noktadır (Tablo 13). Haberlerin neredeyse yarısına yakın bir kısmında, meslek odası ve işveren örgütlenmesi konusunda faaliyet gösteren STK'ların yer alması beraberinde şu temel sorunu getirmektedir: Yerel basın şehir ekonomisinde söz sahibi olabilecek nitelikteki güçlü STK'lara, sayfalarında daha fazla yer vererek onların bir kat daha güçlenmesi yönünde destek sağlarken, güçsüz olanların yerel basında çok az yer alarak veya hiç yer alamayarak seslerini duyurabilecek bir iletişim kanalından mahrum olmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda söz konusu STK'lar örgüt yapılarını güçlendirerek ve maddi olanaklarını arttırarak temsil ettikleri kitlelerin sesini yerel basında daha etkin bir biçimde duyurabileceklerdir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Antalya ili sivil toplum kuruluşlarının yerel basına bakışı ve yine bu ilde yayınlanan yerel gazetelerden Akdeniz Gerçek ve Antalya Ekspres Gazeteleri'nde sivil toplum kuruluşlarına yönelik yer alan haberlerin içerik analizi karşılaştırmalı olarak değerlendirildiğinde şu sonuçlar elde edilmiştir:

Sivil toplum kuruluşları gazetelere abone olarak; çevrelerinde meydana gelen olayları ve gündemi takip etmekte, aynı zamanda da bu tavırları ile yerel basını da desteklemektedirler. Yerel basının kamuoyu oluşturmada etkili olduğunu vurgulayan sivil toplum kuruluşları, basının bu anlamdaki gücüne de destek vermektedir. Sivil toplum kuruluşları basınla ilişkilerinde daha çok resmi olmayan kanalları tercih etmektedir. Her iki kurum açısından da değerlendirildiğinde; kurulan ilişkilerin daha sağlıklı ve kalıcı olabilmesi adına ve kurumsallaşmanın bir gereği olarak resmi iletişim kanallarının etkinleştirilmesi bu iki kurum arasında uzun vadeli ve sistemli bir etkileşimin oluşmasında oldukça önemli bir fayda sağlayacaktır. Sivil toplum kuruluşları Antalya ili yerel basınının teknolojik gelişmişlik düzeyi ve iş gücüne yönelik olarak olumlu anlamda görüş bildiren sivil toplum kuruluşları, haber içerikleri bağlamında da yerel basını yetkin olarak değerlendirmişlerdir. Bu durum Antalya ili yerel basınının nispeten güçlü bir yapıya sahip olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte, sivil toplum kuruluşlarının büyük çoğunluğu, etkinliklerinin kamuoyuna aktarılmasında yerel basının yeterli desteği sağladığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Yerel basının sivil toplum kuruluşlarına yeterli desteği sağlamadığını düşünen %23,1 oranındaki sivil toplum kuruluşu bunun nedenlerini şu şekilde açıklamıştır: yerel basının daha çok magazin haberlere yer vermesi, sivil toplum kuruluşları ile ilgili haberlerin yerel basın tarafından yeterince ilginç bulunmaması, sivil toplum kuruluşlarının söylemlerinin iktidarla ters düşme korkusu, sivil toplum kuruluşlarının gücünün ve etkisinin yerel basınca yeterince kavranamaması ve sivil toplum kuruluşları ile yerel basın arasındaki iletişim eksikliği. Genel olarak değerlendirildiğinde yerel basın temsilcilerinin ve STK yetkililerinin sorunları tartışmak ve çözüm önerileri oluşturmak adına ortak bir platform yaratmaları problemlerin giderilmesine yönelik atılacak adımlar arasında yer alabilir. Böylelikle her iki kuruluşun amaçları ve yapıları bakımından birbirlerini daha yakından tanımaları, aralarındaki iletişim sorunlarını çözmeleri yönünde olumlu bir gelişme sağlanabilir.

Antalya ilinde yayınlanan Akdeniz Gerçek ve Antalya Ekspres gazetelerinde sivil toplum kuruluşlarına yönelik haberler genellikle iç sayfalarda yoğun olarak verilmiştir. Haberlerin sayfadaki konumuna göre dağılımı incelendiğinde, sivil toplum kuruluşlarına yönelik haberlerin gazetenin

üst kuşak ve göbek bölgesinde yer alması yerel basın bu kuruluşlarla ilgili haberlere duyarlılık gösterdiği söylenebilir. Yayımlanan haberler sunum şekline göre değerlendirildiğinde araştırma-inceleme, haber-röportaj, başyazı gibi farklı sunum şekillerinin haberlerde kullanılmaması özellikle sivil toplum kuruluşlarına yönelik haberlere sınırlı bir yaklaşım getirmektedir. Oysa haberlerin farklı sunum şekillerinde okuyucu kitlesine ulaştırılması bir anlamda profesyonel gazeteciliğin yansıması olarak değerlendirilebilir. Buna benzer bir durum da haberi destekleyen görsel materyallerin kullanımında karşımıza çıkmaktadır. İncelenen gazetelerde, bilgi grafikleri ve karikatür gibi görsel materyallere hiç rastlanılmamış olması haberlerin sadece fotoğraf gibi bir görsellikle okuyucuya sunulması, görsellik bakımından bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Bilgi grafikleri okuyucuya sunulan haberin akılda kalıcılığını ve veriler arasında kolaylıkla karşılaştırma yapmasını sağlayan öğelerdir. Sivil toplum kuruluşlarına yönelik yayımlanan haberlerde bu tür görsele yer verilmesi sayfada habere yönelik ilginin artmasını sağlayan önemli unsurlardır.

İncelenen gazetelerde, meslek odası ve işveren örgütlenmesi konusunda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile ilgili haberlerin yoğunlukta olduğu, bulgular arasında yer almaktadır. Ekonomik gücü olan bu kuruluşlar elbette ki şehir ekonomisine yön verecek nitelikteki lobi faaliyetlerinde etkin rol oynamaktadırlar. Yerel basında bu tür güçlü kuruluşların yoğunlukla yer alması onların bir kat daha güçlenmesine destek sağlamaktadır. Diğer taraftan üye sayısı bakımından ve ekonomik anlamda daha az güce sahip olan sivil toplum kuruluşlarına haberlerde yer verilmemesi, bu kuruluşların seslerini duyurabilecekleri platformların sınırlı kalması, gelişmelerinde olumsuz etki yaratmaktadır.

Sivil toplum kuruluşları ile yerel basın arasında sağlıklı bir iletişim sisteminin kurulması demokratik yaşamın temel unsurlarını temsil eden bu kuruluşlar için son derece önem taşımaktadır. Bu bağlamda sivil toplum kuruluşları açısından bir değerlendirme yapıldığında; toplumsal sorunlara yönelik alternatif projeler üretmek, faaliyetlerini hem geniş halk kitlelerinin hem de basının dikkatini çekebilecek nitelikte çalışmalara ağırlık vermeleri bir gerekliliktir. Yerel basın kuruluşları ise, sivil toplum kuruluşları tarafından üretilen çözüm önerilerine haberlerinde daha fazla yer vererek, faaliyetleri bakımından farklı amaca hizmet eden sivil toplum kuruluşlarına sayfalarında yer vererek onların da kamuoyunda destek bulmalarında sorumluluk üstlenmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak yerel basın ve sivil toplum kuruluşları, amaç ve hedefleri bakımından benzerlik gösteren kuruluşlardır. Bu kuruluşların ortak çalışmaları ve birbirlerine destek olarak demokratik ortamda toplumsal gelişmişlik düzeyinin yükselmesine katkı sağlamaları son derece önemli bir konudur.

KAYNAKÇA

Atabek, N. ve E. Dağtaş, (1998). *Kamuoyu ve İletişim*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayın No:139.

Bodur, F. (1997). *Yerel Basında yönetim ve Örgüt Yapısı*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 556.

Scheeter, D (2000). *Sovereign States or Political Communities: Civil Society and Contemporary Politics*, Manchester: Manchester University Pres. Aktaran: Keyman, Fuat http://www.stgm.org/docs/1123446441Avrupadaveturkiyede_siviltoplum.doc (10.09.2009).

Dağtaş, E. (1995). “Türkiye’de 1980 Sonrası Aktif Politika Süreçlerinde Yazılı Basının Söylemi”, (Basılmamış bitirme tezi, Eskişehir:Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi) Aktaran: Atabek, Nejdet ve Erdal Dağtaş, (1998). *Kamuoyu ve İletişim*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayın No:139.

Gürel, N. (1997). “Yerel Gazeteciliğin Özellikleri ve Önemi”, *Yerel Basında Gazeteciliğin Tanımı, İşlevi Çalışma Koşulları ve Sorunları*, İstanbul: Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi:1.

Güz, N. (1997). “Yerel Basında Gazetecilik İşlevi Nedir? Ne Olmalıdır?”, *Yerel Basında Gazeteciliğin Tanımı, İşlevi Çalışma Koşulları Ve Sorunları*, İstanbul:Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi:1.

Keane, J. (1993). “Despotizm ve Demokrasi: Sivil Toplum ile Devlet Arasındaki Ayrımın Kökenleri ve Gelişimi 1750-1850”, Çeviren: Levent Köker, *Sivil Toplum ve Devlet*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Keyman, F.<http://www.stgm.org/docs/1123446441Avrupadaveturkiyedesiviltoplum.doc> (10.09.2009).

Keyman, F. A, İçduygu: (1993) “Democratic Consolidation and European Integration:The Role of Civil Society in Turkey”, basılmamış metin. Aktaran: Keyman, Fuat <http://www.stgm.org/docs/1123446441Avrupadaveturkiyedesiviltoplum.doc>(10.09.2009).

Moyers, B.(1993). “Eski Haber İyi Haberdî”, *New Perspectives Quarterly*, Çeviren: Vehbi Sargın, Cilt1:4 NPQ Türkiye: İstanbul.

Öztürk, Y. (1992). “Yerel Anadolu Basını”, Yerel Basın Kurultayı Bildirileri, Adana: Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.

Yıldırım, T. (1999). “Yerel Haberlerle Yaygın Gazeteciliğin İlişkileri” Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Konrad Adenauer Stiftung İşbirliğinde Yerel Medya Eğitim Seminerleri Gaziantep, <http://www.tgc.org.tr/ybs/15-18.htm> (08.07.2009).

Yıldırım, M. (2003). Sivil Toplum ve Devlet, *Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt:27 No: 2 226 - 242
<http://www.cumhuriyet.edu.tr/edergi/makale/635.pdf> (10.09.2009).

Yatkın, A. (2008). Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları: Güçlü Sivil Toplum Kuruluşları, Avrupa Birliği Üyesi Türkiye
http://web.firat.edu.tr/daum/docs/62/05AB_STK-AhmetYatkC4B1n-C3B6dendi-10syf-29-38.doc.(10.09.2009).

Vural, M. (1996). “Yerel Kamuoyunun Kitle İletişim Aracı Olarak Yerel Basım”, *Yeni Türkiye* Sayı:12. Ankara.